

АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Поясник Г.В., канд. техн. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. Сучасні умови, обумовлені пандемією, ставлять підприємницьку діяльність в жорсткі рамки, де питання вижити виходить на перше місце, що потребує кардинальних рішень в забезпеченні для підприємства конкурентоспроможного функціонування та подальшого розвитку. Все це можливо завдяки наявності інвестиційних ресурсів та цілеспрямованому їх використанню з урахуванням інвестиційної привабливості.

Більшість випадків щодо привабливості вітчизняних підприємств, особливо в умовах пандемії, для інвесторів не є сприятливими через низький рівень конкурентоспроможності на ринках, як на зовнішньому, так і на внутрішньому. Така ситуація має сформувати вектор пошуку адекватних рішень щодо оцінювання інвестиційної привабливості для вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні етапи дослідження в сфері економіки, а, насамперед, в аналізі методичних підходів щодо оцінки інвестиційної привабливості розглядалися в наукових працях багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, зокрема І.О. Бланк [1], О.М. Ястремська [2], В.М. Ходаківський, М.П. Поліщук [3], О.В. Ситник [4], В.М. Гриньова [5], З. Боди [6], В. Шарп [7] та ін.

Незважаючи на те, що існує безліч наукових праць з напрямку оцінки інвестиційної привабливості підприємств, однак, все ж таки не має єдиної точки зору щодо методичних підходів у вирішенні даної проблеми, а отже виникає необхідність у подальшому дослідженні цього питання.

Невирішені складові загальної проблеми. В багатьох дослідженнях в області оцінювання інвестиційної привабливості підприємств та аналізу існуючих методичних підходів щодо вирішення проблеми приділено багато уваги оцінці фінансового стану майбутнього об'єкту інвестування, однак ще залишається багато питань щодо вибору найбільш об'єктивного методичного підходу в сучасних умовах з урахуванням специфіки галузі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розгляд та аналіз існуючих методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-яка діяльність у сфері економіки майже кожним суб'єктом господарської діяльності тим чи іншим чином пов'язана з інвестиційною діяльністю, яка потребує капіталовкладень у створення нових і розвиток діючих основних фондів і виробництв, у матеріальні й нематеріальні активи.

Сучасний економічний розвиток України вимагає вирішення таких питань, як активізація інвестиційних процесів задля підвищення рівня країни на

міжнародній арені, а отже в пріоритеті існує необхідність розробки заходів щодо стимулювання інвестиційної діяльності та створення сприятливого інвестиційного середовища.

Але, коли підприємству не вистачає власних коштів, воно використовує застаріле обладнання та технології, що ніяк не може сприяти економічному зростанню, необхідно гостро ставити питання щодо залучення інвестицій. Нинішні умови пандемії вкрай гостро виставляють умови в жорсткій конкуренції за інвестиційні ресурси, а таким чином перед інвестором стоїть питання в прийнятті рішення щодо вкладання коштів в суб'єкт господарювання для забезпечення їх раціонального використання та отримання доходу у майбутньому. Відтак, постає питання актуальності дослідження існуючих методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Непередбачувана в сучасних умовах ринкова ситуація постійно вимагає безперервної появи нових ідей. А цьому може посприяти інвестиційна привабливість підприємства, де в основу процесу прийняття управлінського рішення покладена оцінка його можливостей на даному етапі розвитку.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства є досить складним завданням, яке потребує комплексного проблемно-орієнтованого підходу щодо його вирішення, який повинен базуватися як на аналізі поточного фінансового стану підприємства, так і на виявленні перспектив його розвитку [8].

У Положенні «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» передбачено, що дана методика оцінює інвестиційну привабливість підприємства враховуючи коефіцієнти фінансового стану, з подальшим визначенням рейтингу інвестиційної привабливості. Ця методика, в силу її застосування, потребує формування рейтингової системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства [9].

Наведена методика нескладна в застосуванні для підприємств різних форм власності, навіть не дивлячись на те, що процес аналізу показує невідповідність розрахованих показників до нормативних значень і вона не задовольняє повною мірою потреби інвесторів в неупередженій, об'єктивній і достатній інформації для прийняття інвестиційних рішень.

Дослідження методів оцінки інвестиційної привабливості шляхом аналізу фінансового стану підприємства є найбільш пріоритетним у більшості наукових діячів, що направляє капіталовкладення інвестора в заздалегідь визначену країну, область чи регіон. У даній ситуації питання вибору підприємства з максимальними можливостями в сприятливому фінансовому стані залишається пріоритетним.

Деякі методики в основному беруть до уваги те, що нефінансові показники і аналіз нематеріальних активів прямо і гостро впливають на інвестиційну привабливість підприємства. Існує цілий ряд переваг нефінансових показників в даній проблемі, але незважаючи на це численні дослідження виявили їх істотні недоліки.

Є випадки, в яких не проглядається чітка причина зв'язку між нефінансовим показником і передбачуваним результатом від його

впровадження. Така ситуація призводить до неправильної оцінки інвестиційної привабливості підприємства, і крім того, нефінансові показники не завжди відрізняються достовірністю [4].

Досить-таки поширеним є процес капіталовкладень в збиткове підприємство, з застарілими основними фондами, обладнанням і технологіями, причиною чого є перспективність ринку, бренд підприємства, його соціальна, екологічна та суспільна значущість, імідж і т.п. [10].

Правильний вибір з економічним обґрунтуванням оцінки інвестиційної привабливості передбачає використання таких методів як розрахунок терміну окупності та індексу рентабельності, визначення чистого приведенного доходу, внутрішньої норми рентабельності, а також середньозваженого терміну життєвого циклу інвестиційного проекту. Основою цих методів є порівняння обсягів передбачуваних інвестицій і майбутніх грошових надходжень. Розрахунок терміну окупності та індексу рентабельності можуть базуватися як на обліковій величині грошових надходжень, так і на дисконтованих доходах з урахуванням часової компоненти грошових потоків [11].

Ці методи є досить-таки точними, про що свідчить простота в розрахунках, де можливо досить швидко визначити економічну ефективність інвестиційних вкладень, вибрати найбільш перспективний варіант з розглянутих. Деякі наукові діячі при аналізі інвестиційної привабливості пропонують використовувати інтегральну методику, яка полягає в аналізі фінансового стану об'єкта інвестування. Інтегральна методика також дозволяє визначити частку розмаху варіаційної безлічі, проранжувати значення в межах кожного показника, а також розрахувати інтегральний показник інвестиційної привабливості.

В табл. 1 наведено аналіз основних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

Таблиця 1

Аналіз основних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Методичний підхід	Сутність підходу	Переваги	Недоліки
Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості	Проводиться за такими етапами: оцінка фінансового стану; визначення вагомості показників на основі експертних оцінок; визначення розмаху варіаційної множини; визначення ранжованого значення за кожним показником; розрахунок інтегрального показника.	Всебічна оцінка інвестиційної привабливості підприємства	Складність у порівнянні багатьох різноспрямованих показників; потребує значної інформаційної бази
Метод рейтингової оцінки	Оцінка фінансового стану підприємства за наступними показниками: ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, неплатоспроможності, ймовірності банкрутства.	Простота та зрозумілість у використанні, не потребує залучення експертів.	Складність вибору еталону для порівняння
Метод експертних оцінок	Передбачає наступні етапи: - Визначення експертами вагомості показників; - Аналіз показників в динаміці; - Визначається інвестиційна привабливість підприємства.	Можливість адаптації показників і факторів під потреби інвесторів; поглиблений аналіз певних галузей економіки.	Складність залучення незалежних експертів з високим рівнем їх професіоналізму; суб'єктивний характер отриманих результатів; залежність результатів від кваліфікації експертів
Метод порівнянь	Передбачає оцінку складових інвестиційного процесу: порівняння об'єктів інвестування, інвесторів та чинників інвестиційної привабливості.	Простота та у застосуванні та інтерпретації	Залежить від наявності активно функціонуючого ринку об'єктів-аналогів; залежність від стабільності ринку
Матричний метод	Передбачає поєднання оцінки впливу фінансово-економічних чинників та маркетингових показників діяльності підприємства.	Об'єктивна оцінка фінансової ситуації та потенційних можливостей підприємства	Дані про поточний стан підприємства не завжди можна екстраполювати в майбутнє
Диференційований метод	Передбачає обґрунтування рівня інвестиційної привабливості та положення підприємства на ринку.	Можливість визначення точки інвестиційної привабливості	Лише констатує факт інвестиційної привабливості, не враховує вплив вагомості кожного параметра результату оцінки

Джерело: складено за даними [1-11].

Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підприємствах дорожньо-будівельної галузі оцінку фінансового стану потрібно доповнити аналізом наявного потенціалу, що враховує використання на підприємствах вторинних ресурсів та отримання завдяки цьому екологічного ефекту. Прикладом вищенаведеного може бути відпрацьовані формувальні суміші, які можна використовувати в дорожньому будівництві. В цілому дана ситуація вимагає комплексного підходу до оцінки ефективності інвестиційних рішень з урахуванням специфіки галузі та обґрунтування інвестиційної привабливості підприємства.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств дозволив виявити, що для підприємств дорожньо-будівельної галузі необхідно оцінку фінансового стану підприємства доповнити аналізом наявного потенціалу використання вторинних ресурсів.

Перелік посилань

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. 448 с.
2. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: монографія. 2-ге вид. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. 488 с.
3. Ходаківський В. М., Поліщук М. П. Інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств у контексті їх галузевої структури виробництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 3. С. 31–37.
4. Ситник О. В. Економічна сутність інвестиційної привабливості підприємства та її характеристики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 23. С. 127–130.
5. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності : монографія. Х.: Вид. ХДЕУ, 2002. 464 с.
6. Zvi Bodie, Alex Kane, Alan J. Marcus, Essentials of Investments, McGraw-Hill Education, 2017. 735 p.
7. William F. Sharpe, Gordon J. Alexander, Jeffrey W. Bailey, Investments, Prentice Hall, 1999. 962 p.
8. Венгуренко Т. Г., Плахотнюк В. В. Аналіз інвестиційної привабливості України. *Бізнес-інформ*. 2020. № 4. С. 103–111. URL: <http://www.business-inform.net> (дата звернення: 11.04.2021).
9. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації від 26.01.2019: сайт URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0121-01#o52> (дата звернення 12.04.21).
10. Туріянська М. М., Припотень В. Ю., Кас'янова Л. П., Кац О. А. Розвиток інвестиційної привабливості підприємства нематеріальними активами: монографія. Луганськ: Вид-во «Янтар», 2009. 96 с.
11. Єпіфанова І.Ю., Гладка Г.О. Інноваційний потенціал як передумова сталого розвитку підприємства. *Сучасний політичний стан в Україні та*

розвиток статистики й обліку в умовах глобалізації, загострення енергетичних проблем: колективна монографія. Дніпро: ДНУ імені Олеся Гончара. 2018. С. 20-31.

References

1. Blank, I. A. (2001), *Investment management [Investitsionnyy menedzhment]*, K., Elga-N, Nika-Center, 448 p.
2. Yastremska, O. M. (2003), *Investment activity of industrial enterprises: methodological and methodical principles [Investytsiyna diyal'nist' promyslovykh pidpryyemstv: metodolohichni ta metodychni zasady]*, a monograph, 2nd type. Kharkiv, 488 p.
3. Khodakivskiy, V. M., Polishchuk, M. P. (2017), Investment attractiveness of agricultural enterprises in the context of their sectoral production structure [Investytsiina pryvablyvist silskohospodarskykh pidpryyemstv u konteksti yikh haluzevoi struktury vyrobnytstva], *Investments: practice and experience*, No 3, P. 31–37.
4. Sytnyk, O. V. (2015), The economic essence of the investment attractiveness of the enterprise and its characteristics [Ekonomichna sutnist investytsiinoi pryvablyvosti pidpryyemstva ta yii kharakterystyky], *Investments: practice and experience*, No 23, P. 127–130.
5. Grinyova, V. M., Koyuda, V. O., Lepeyko, T. I., Koyuda, O. P. (2002), *Problems of development of investment activity [Problemy rozvytku investytsiynoyi diyal'nosti]*, a monograph, Kharkiv: Ed. KhDEU, 464 p.
6. Bodie, Zvi, Kane, Alex, Marcus, Alan J. (2017), *Essentials of Investments*, McGraw-Hill Education, 735 p.
7. Sharpe, William F., Alexander, Gordon J., Bailey, Jeffrey W. (1999), *Investments*, Prentice Hall, 962 p.
8. Vengurenko, T. G., Plakhotniuk, V. V. (2020), Analysis of investment attractiveness of Ukraine [Analiz investytsiynoyi pryvablyvosti Ukrayiny]. *Business-inform*, No 4, P. 103–111, available at: <http://www.business-inform.net> (last accessed 11.04.21).
9. *On approval of the Regulations on the procedure for analyzing the financial condition of enterprises subject to privatization dated January 26.01.2019 [Pro zatverdzhennya Polozhennya pro poryadok zdiysnennya analizu finansovoho stanu pidpryyemstv, shcho pidlyahayut' pryvatyzatsiyi vid 26.01.2019]*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0121-01#o52> (last accessed 12.04.21).
10. Turiyanska, M. M., Pripoten, V. Yu., Kasyanova, L. P., Katz, O. A. (2009), *Development of investment attractiveness of an enterprise with intangible assets [Rozvytok investytsiynoyi pryvablyvosti pidpryyemstva nematerial'nyh aktyvamy]*, a monograph, Luhansk: Yantar Publishing House, 96 p.
11. Yepifanova, I. Iu., Hladka, H. O. (2018), *Innovative potential as a prerequisite for sustainable development of the enterprise. The current political situation in Ukraine and the development of statistics and accounting in the context of globalization, exacerbation of energy problems [Innovatsiyniyi potentsial yak*

peredumova staloho rozvytku pidpriemstva. Suchasnyi politychnyi stan v Ukraini ta rozvytok statystyky y obliku v umovakh hlobalizatsii, zahostrennia enerhetychnykh problem], kolektyvna monohrafiia. Dnipro: DNU imeni Olesia Honchara. P. 20–31.

РЕФЕРАТИ РЕФЕРАТЫ ABSTRACTS

УДК 330.332; JEL Classification: E 220

Поясник Г.В. АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Метою статті є розгляд та аналіз існуючих методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. **Методика дослідження.** Методичною основою роботи є наукові праці сучасних вчених та матеріали періодичних видань. Під час дослідження у роботі використано метод порівняльного аналізу при аналізі існуючих методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості. **Результати.** У роботі було проаналізовано основні методики щодо оцінювання інвестиційної привабливості підприємства, а також визначені їх переваги та недоліки. Сучасна теорія інвестування розглядає значну кількість підходів щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємства, що в свою чергу передбачає використання різних методів на основі аналізу його господарської діяльності з урахуванням фінансових показників. Проведений аналіз відносно існуючих методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства показав, що незважаючи на складну сучасність, інвестувати треба тільки з урахуванням ризиків та перспективності розвитку суб'єкта господарської діяльності. Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підприємствах дорожньо-будівельної галузі оцінку фінансового стану потрібно доповнити аналізом наявного потенціалу, що враховує використання на підприємствах вторинних ресурсів та отримання завдяки цьому екологічного ефекту. **Наукова новизна.** Проведений аналіз методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємств дозволив сформулювати напрямки удосконалення оцінки інвестиційної привабливості підприємств дорожньо-будівельної галузі за рахунок доповнення оцінки фінансового стану підприємства аналізом наявного потенціалу використання вторинних ресурсів. **Практична значущість.** В статті проведений аналіз щодо існуючих методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства, визначені їх недоліки та переваги. Даний аналіз дозволяє скорегувати дії інвестора у необхідному для нього напрямку задля перспективи розвитку господарської діяльності.

Ключові слова: інвестиційна діяльність; методика; оцінка; привабливість; ефективність.

Поясник Г.В. АНАЛИЗ МЕТОДИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К ОЦЕНКЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель. Целью статьи является рассмотрение и анализ существующих методических подходов к оценке инвестиционной привлекательности предприятия. **Методика исследования.** Методической основой работы являются научные труды выдающихся ученых и материалы периодических изданий. Во время исследования в работе использован метод сравнительного анализа при анализе существующих методических подходов к оценке инвестиционной привлекательности. **Результаты.** В работе были проанализированы основные методики по оценке инвестиционной привлекательности предприятия, а также определены их преимущества и недостатки. Современная теория инвестирования рассматривает значительное количество подходов к оценке инвестиционной привлекательности предприятия, что в свою очередь предполагает использование различных методов на основе анализа его хозяйственной деятельности с учетом финансовых показателей. Проведенный анализ относительно существующих методических подходов к оценке инвестиционной привлекательности предприятия показал, что несмотря на сложную современность, инвестировать надо только с учетом рисков и перспективности развития субъекта хозяйственной деятельности. Для принятия обоснованных управленческих решений на предприятиях дорожно-строительной отрасли оценку финансового состояния нужно дополнить анализом имеющегося потенциала, учитывающий использование на предприятиях вторичных ресурсов и получения благодаря этому экологического эффекта. **Научная новизна.** Проведенный анализ методических подходов к оценке инвестиционной привлекательности предприятий позволил сформировать направления совершенствования оценки инвестиционной привлекательности предприятий дорожно-строительной отрасли, за счет дополнения оценки финансового состояния предприятия анализом имеющегося потенциала использования вторичных ресурсов. **Практическая значимость.** В статье проведен анализ относительно существующих методических подходов к оценке инвестиционной привлекательности предприятия, определены их недостатки и преимущества. Данный анализ позволяет скорректировать действия инвестора в необходимом для него направлении для перспективы развития хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность; методика; оценка; привлекательность; эффективность.

UDC 330.332; JEL Classification: E 220

Poiasnyk G.V. THE ANALYSIS OF THE METHODOLOGICAL APPROACHES ON EVALUATION OF ENTERPRISE INVESTMENT ATTRACTIVENESS

Purpose. The purpose of the article is to overview and analyze the existing methodological approaches evaluation of the investment attractiveness of the enterprises' assessments. **Methodology of research.** The methodological basis of the work is the articles of the prominent scientists and the periodical materials. During the research the comparative method was used in the analysis of existing methodological approaches of investment evaluation attractiveness. **Findings.** The article evaluates the main methods of analysis assessment of investment attractiveness of the enterprise, as well as their definition, their advantages and disadvantages. Modern investment theory considers a significant number of approaches to assessing the investment attractiveness of the enterprise, which in turn involves the use of different scientific methods based on the analysis of enterprise economical activities (while also considering the financial indicators of such). The analysis of the existing methodological approaches to assessing investment attractiveness of enterprises showed that despite the complex current situation, it is necessary to invest only while taking into the account risks and prospects of development of the business activities of any entity. To make sound management decisions, it is vital to take into account the specifics of the industry assessment of financial condition of the enterprise supplement resources. Also, it is important to include the impact of the secondary resources usage and obtaining on the environment. **Originality.** The analysis of methodological approaches to assessing the investment attractiveness of enterprises allowed to form areas for improving the assessment of investment attractiveness of road construction enterprises, by supplementing the assessment of the financial condition of the enterprise by analyzing the available potential of secondary resources. **Practical value.** The article analyzes the existing methodical approaches of assessing the investment attractiveness of the enterprise, identifies their disadvantages and advantages. This analysis gives the opportunity to adjust the inventors' actions in the direction needed for the further development of economic activities of any enterprise.

Key words: investment activity; methodology; evaluation; attractiveness; efficiency.

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Поясник Георгій Володимирович – кандидат технічних наук, доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: royasnik1958@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7776-9932>; Моб.: 050-401-31-82.

Поясник Георгий Владимирович – кандидат технических наук, доцент, Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, доцент кафедры экономики и предпринимательства, г. Харьков, Украина.

Poyasnik Georgiy – PhD (Engineering Sciences), Associate Professor, Kharkov National Automobile and Highway University, Associate Professor at the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.